

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 48 / SEGONA ÈPOCA / DESEMBRE 2001

**Consell
de Mallorca**

alimara

Núm. 48

Segona època, desembre 2001

Edita: Consell de Mallorca
Departament de Serveis Socials
General Riera, 67
07010 Palma
Tel: (971) 76 07 62
Fax: (971) 76 19 52

Equip editor: Jaume Mateu Martí
Catalina Garcia Garí

Portada: Sense títol
Miquel Clàr Oliver

Maquetació
i impressió: Esment, centre especial de treball d'Amadip

Dipòsit legal: PM-128-1987

ISSN: 1778-2166

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

COST I EFECTIVITAT EN LES ACCIONS SOCIALS D'INSERCIÓ LABORAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Samuel Fernández Fernández
Universitat d'Oviedo

RESUM

La dificultat d'expressar en termes de millora personal els beneficis dels programes socials, fa que les avaluacions de programes socials siguin, amb freqüència, un cúmul de subjectivitats i apreciacions mancades d'un mínim rigor metodològic. Fins i tot aquelles accions el benefici de les quals pot considerar-se sostingut per un assoliment econòmic, com és el cas de la inserció laboral de les persones amb discapacitat, presenten moltes dificultats d'anàlisi degut a les diferències existents entre els usuaris.

En aquest article es presenten dues opcions per a la presentació de valoracions, lligades al cost de l'acció social de la inserció laboral de persones amb discapacitat. La primera es refereix al cost real de les accions socials, aspecte relacionat amb l'eficiència que presenten els diferents programes. La segona, requereix valorar l'efectivitat, la qual cosa suposa establir relacions entre els costos i el nivell de consecució dels objectius, no necessàriament econòmics. Per poder usar aquesta segona solució, els programes socials d'inserció laboral han de presentar un projecte ben definit i lligat a un sistema d'informació mancat d'ambigüitats. Aquesta opció d'efectivitat, en mantenir objectius i mesures comuns, permet, també, plantejar comparacions objectives entre diferents models d'inserció. Confiam que els exemples i supòsits presentats facilitin la comprensió d'aquestes anàlisis de cost-efectivitat.

INTRODUCCIÓ

L'avaluació econòmica de resultats en un projecte social és considerada habitualment complicada i misteriosa. No obstant, encara que no es pugui negar que algunes tècniques de càlcul poden ser complexes, el concepte subjacent en els models, en ell mateix, és senzill. El que l'analista intenta fer és comparar els elements de cost amb els de benefici, mitjançant càlculs basats en les dades disponibles i en altres de caràcter més intuïtiu i enjudiciable.

Com se sap, aquests càlculs tenen una evidència paral·lela en les empreses perquè totes elles preparen rigorosament els seus informes comparant aquest paràmetres monetaris. Per desgràcia, és molt més fàcil comparar els beneficis i els costos dels programes de l'àmbit social. La raó és prou coneguda i és que tenim poca informació sobre el valor dels beneficis personals d'aquests

programes; primerament, perquè molts d'ells no disposen d'«outputs» amb un valor de mercat establert. De fet, solem desconèixer fins i tot l'estimació de valor que els usuaris i el públic en general concedeixen als serveis socials. Una altra raó, també freqüentment apuntada, és l'absència d'informació vàlida, ja que no és habitual la recollida consistent d'informació útil i rellevant. En conseqüència, les nostres decisions sobre el benefici de les accions socials solen basar-se, moltes vegades, en res més que judicis intuïtius i en bones intencions.

Per ventura l'excepció siguin els programes destinats a les persones amb discapacitat per a la seva normalització social i laboral. En aquest cas, les anàlisi de costos no són infreqüents i els resultats econòmics se solen utilitzar per justificar els pressuposts destinats a aquesta activitat. La raó d'aquesta excepcionalitat és que l'ocupació mostra un conjunt de beneficis directes, encapçalat pels «guanys», que constitueix un element que no sol ser controvertit en ser determinat pel mercat i mesurar-se amb la mateixa unitat monetària que el cost.

EL PROBLEMA DELS MARGES ECONÒMICS

Abans d'intentar conèixer els mecanismes que permeten valorar la relació entre despesa i benefici, convé comentar alguns condicionants d'aquestes anàlisi econòmiques. Com han posat de manifest Conley i el grup dirigit per Frank Rusch, hi ha un tema important a tenir en compte i és el cost-benefici marginal.

A nivell general i conceptual, l'anàlisi econòmica agrupa tot el conjunt de beneficis i costos estimats que resulten dels serveis d'un determinat programa en el temps d'un any normalment. La regla de decisió econòmica és senzilla. Si els beneficis excedeixen els costos, l'anàlisi conclou afirmant que el programa està completament justificat i recomanarà afegir nous o més recursos.

No obstant, hi ha dues errades en aquesta lògica. La primera és el grau d'inexactitud de les dades, perquè és obvi que tot càlcul presenta un marge d'error i com millor sigui el sistema d'informació, menor serà el marge d'error. I, en aquest sentit, cal dir que els sistemes d'informació i les bases de dades de les accions socials no són, encara i en molts casos, les més adequades per suportar una anàlisi amb un marge d'error assumible.

El segon problema rau en la realització d'anàlisis sobre una estimació mitjana d'usuaris perquè les ràtios o taxes mitjanes de costos no mostren les veritables possibilitats o potencial d'una acció en cas d'expansió o reducció del programa. Ho intentaré explicar.

Suposem que augmentam un programa d'inserció laboral en 50 persones amb un elevat grau de severitat; és obvi que això suposaria una pujada del cost i una minva dels beneficis econòmics sobre la mitjana trobada amb els usuaris anteriors. Lògicament, si els costos excedeixen els beneficis per a aquest últim grup d'usuaris, el programa no s'hauria d'ampliar amb aquestes persones perquè, en principi, només s'hauria d'ampliar si els beneficis marginals (per exemple l'increment econòmic) associats amb l'expansió són més alts que el cost de l'expansió, havent-se de reduir en cas contrari.

Evidentment, molt poques persones estarien d'acord que els programes s'haurien de reduir a comptes d'ampliar la seva activitat per aquesta raó

econòmica i la majoria augmentaria amb l'existència de múltiples tipus d'intangibles i beneficis psicològics que no s'han atès.

Per tant, des del punt de vista de la presa de decisions, és la taxa de cost-benefici marginal el que és rellevant, és a dir, la mesura d'efectes i resultats en els marges personals i no la taxa mitjana econòmica, que és invariable. Dissortadament, tot i que la taxa mitjana de cost-benefici en un programa d'inserció laboral pot calcular-se amb relativa facilitat, és molt complicat calcular la taxa marginal perquè en la majoria dels casos no hi ha forma de saber quins usuaris no haurien entrat si el programa hagués tingut menys pressupost o quins s'hi haurien inclòs en cas de disposar de més recursos pressupostaris. En aquest sentit, la dificultat de calcular la taxa de cost-benefici marginal és citada freqüentment com una feblesa en aquest tipus d'anàlisi i en volen deixar constància.

Aquesta feblesa és molt clara quan avaluem programes d'inserció laboral de persones amb discapacitat, com passa, per exemple, amb els programes d'ocupació amb suport en el nostre entorn perquè, del nombre de persones que usen avui dia aquests programes, pot assumir-se que no hi ha molt de marge econòmic per a l'acció, és a dir, moltes més persones amb nivells comparables de discapacitat i amb un pronòstic favorable quant als resultats de la inserció laboral a través d'aquest model, mentre no canviïn les condicions socials de promoció de l'ocupació ordinària per a aquestes persones. D'això se'n dedueix que aquests programes tenen un pronòstic econòmic difícil en relació amb el que s'obté amb les persones ateses en aquests moments.

EL COST DELS PROGRAMES

Centrant-nos en la metodologia clàssica d'anàlisi econòmica de projectes i defugint, de moment, el tema del benefici marginal, l'anàlisi de costos es pot calcular de manera senzilla, de tal forma que s'incloguin, per una part, els costos de capital i els de l'operació —tant directes com indirectes—, i, per altra, les reversions dels serveis prestats o unitats de producte.

D'aquesta manera, la relació entre els costos totals i els assoliments permet oferir taxes de cost real d'un programa.

Com exemple d'aquesta mena d'anàlisi comentarem a continuació els valors assolits pel programa «Palma Segle XXI» en els últims anys.

Per establir el cost real del programa l'any 1999, quant a les seves accions d'inserció laboral, formació en jardineria i formació en allotjament hotel·ler, es compararen les aportacions institucionals amb les reversions de fons a l'Administració. Per determinar l'import de les quantitats revertides es consideraren les aportacions fetes en forma de retencions, quotes de la Seguretat Social i estalvi en pensions, tant de les persones objecte del programa, com del personal contractat.

Les xifres que apareixen a continuació (taula 1) varen ser estimades a partir de la informació disponible en les entitats que desplegaren el programa. En els casos de certs usuaris dels que no es tenien algunes dades (pel problema indicat de la recollida inconscient d'informació), se seguí el següent criteri: es considerà un salari equivalent al Salari Mínim Interprofessional (69.270 PTA). Les bases de cotització es calculen sobre catorze pagues iguals. Es considera una retenció

d'un 2% en aquells contractes de caràcter temporal i s'estima la vigència dels contractes per la durada del programa, és a dir, 12 mesos

Taula 1. Reversió i estalvi. Font: Programa Palma Segle XXI. Avaluació de Seguiment. Informe no publicat. Ajuntament de Palma, 1999. Xifres en ?

Activitats 199	Subvenció	Bonificació de quota patronal	Reversió	Estalvi de pensions	Subvenció real o neta per usuari	Reversió i estalvi (%)
Inserció laboral	192,407.5	27,371.1	147,520.3	26,190.1	56.9	79
Formació en jardineria	72,294.1		7,726.9		10,761.2	10,7
Formació en allotjament	42,621.1		9,586.8		5,505.7	22,5
Cost global 1999	307,322.7	27,371.1	164834	26,190.1	16,323.8	57

La taxa estimada de reversió o estalvi per a l'Administració, quant al cost del programa, va ser del 57% i en el cas de l'acció d'inserció laboral assolía el 79%.

Aquest valor considerava els costos per subvenció directa al programa i les bonificacions a empresaris per contractació indefinida de persones amb discapacitat: S'hi inclogueren, igualment, els beneficis per a l'Administració per l'estalvi en costos de pensions que els usuaris deixaren de percebre i no s'hi inclogué l'IVA generat pel treball de la persona amb discapacitat ni l'impacte de la reversió indirecta per consum derivat de la massa salarial disponible.

La reversió i estalvi de la inserció laboral per les aportacions directes i indirectes del programa per Seguretat Social i IRPF, i l'estalvi per les pensions dels usuaris presentava el següent detall:

Taula 2. Detall de reversió i estalvi. Font: Programa Palma Segle XXI. Avaluació de Seguiment. Informe no publicat. Ajuntament de Palma, 1999. Xifres en ?

Contractes d'usuaris i professionals	Aportacions per Seg. Soc + IRPF	Estalvi per pensions	TOTAL
Treball indefinit	19,106.1		19,106.1
Treball temporal	41,613.8	18,040.9	59,654.7
Fix discontinu	6,930.6		6,930.6
Autoocupació	9,850		9,850
Temps parcial	4,060.5	1,427.2	5,487.7
Formació	12,038.5	6,722	18,760.5
SUBTOTAL	93,599.5	26,190	119,789.5
Preparadors i orientadors	83,920.8		53,920.8
TOTAL	147,520.3	26,190	173,710.3

Creim d'interès presentar, també, alguns valors de costos d'aquest programa comparant-lo amb altres iniciatives d'integració laboral.

Taula 3. *Costs comparats. Font: Programa Palma Segle XXI. Avaluació de Següiment 1999 i informe d'Avaluació 2000. Informes no publicats. Ajuntament de Palma, 1999. Adaptat a ?*

Tipus de programa	Cost per usuari	% de reversió i estalvi	Cost real per usuari
Centre especial d'ocupació (estudi CAPB)	4,8081.1	70%	1,442.4
Centre especial d'ocupació (IMSERSO, 1996)	6,697.7	80%	1,363.2
Ocupació semiprotegida (IMSERSO, 1996)	7,069.9	75%	1,735.3
«Segle XXI» any 1998	2,327.4	71%	684.7
«Segle XXI», any 1999	2,710	76%	648,9
«Segle XXI» any 2000	2,688.4	78%	584

En les anàlisi fetes en aquests anys, es pot veure la «rendibilitat econòmica» del programa «Palma Segle XXI» quant a altres estudis. Així, en el cas dels Centres Especials d'Ocupació, la iniciativa de la Comunitat Autònoma del País Basc (CAPB) pot considerar-se com una de les més avançades d'Espanya i la seva elevada taxa de reversió, 70%, es deu, segons la nostra opinió, a l'elevat nivell de producció de béns.

Les anàlisis fetes per l'IMSERSO el 1997 inclouen una estimació de reversió per IVA generat pel treballador amb discapacitat contractat, per la qual cosa arribaven a xifres del 75% i 80% per a l'ocupació semiprotegida i protegida, respectivament.

La reversió de l'acció d'inserció laboral del programa «Palma Segle XXI» adquireix més rellevància, no sols per evitar un estimador tan aleatori com l'IVA generat, sinó per observar el cost comparat per usuari de les distintes iniciatives. En aquests sentit, es pot veure (taula 3) que aquest és, en el cas de Palma, la tercera part de l'estimat per l'IMSERSO per a les dues situacions d'ocupació considerades, i pràcticament la meitat de l'indicat per l'estudi basc sobre centres especials.

El cost per real per usuari del programa «Segle XXI» és molt menys de la meitat que en qualsevol de les altres iniciatives i una de les raons d'aquest millor resultat es deu a la varietat de contractació que aconsegueix el programa, i que coincideix amb una de les demandes més insistentment expressades per ocupadors i professionals del suport a la inserció laboral, la flexibilitat i especificitat de la contractació en el cas de persones amb discapacitat.

De l'experiència de l'ocupació amb suport desplegada a Illinois, que és, segons la nostra opinió, la iniciativa més rigorosa i fonamentada d'aquesta modalitat d'integració laboral i en la que s'han inspirat altres coneguts programes com el de Virgínia de Paul Wheman, cal ressenyar que l'estudi de costs fet sobre el programa d'Illinois el 1986 presentava com a taxa de rendibilitat la xifra del 75%, amb uns conceptes de reversió pràcticament iguals als considerats en aquest exemple del programa «Palma Segle XXI».

EL COST I L'EFFECTIVITAT

Un altre enfocament més complex, però molt interessant quan es pretén valorar comparativament determinats programes socials, consisteix a relacionar els costos amb l'efectivitat del programa, en termes de procés, per exemple; nivell de compliment d'estàndards d'integració laboral o de beneficis per als usuaris; per exemple grau de millora en la seva qualitat de vida o en la satisfacció dels participants.

Aquestes mesures de cost-efectivitat van més lligades als processos de qualitat, als objectius finals i als impactes aconseguits en les persones, que les consecucions bàsiques, com pot ser aconseguir determinat nombre de contractes laborals.

Els costos per unitat de consecució o producte bàsic es transformen ara en una relació de costos per nivell d'efectivitat, per exemple, cost que suposa aconseguir una millora percentual en el compliment d'estàndards professionals o d'increment en la satisfacció dels usuaris.

La unitat d'efectivitat complementa el valor de prestació d'un servei o de consecució d'un objectiu bàsic i és fonamental a l'hora de comparar projectes o programes. El plantejament bàsic és que el «*benchmarking*» sobre un valor d'assoliment d'un producte o realització d'un servei social, resulta incomplet si no va acompanyat d'altres valors que l'expliquen i el contextualitzen, perquè en serveis humans els productes no s'homologuen per calibracions, sinó per criteris més subjectius i personals que en la producció industrial.

La forma de poder comparar serveis i projectes socials dirigits a persones, requereix, per tant, poder incorporar valors de cost-efectivitat.

Vegem, a través d'un supòsit, les possibilitats i el mecanisme d'aquesta mena d'anàlisis.

Comencem plantejant tres dels objectius més habituals que es poden trobar en els projectes d'inserció laboral de persones amb discapacitat. Els objectius de les agències d'atenció a aquestes persones poden ser:

1. Millorar les habilitats personals per aconseguir i mantenir l'ocupació més normalitzada possible.
2. En l'aspecte socioeconòmic, que aquestes persones disposin d'uns ingressos regulars a través de la consecució d'una ocupació adaptada a les seves capacitats.
3. En l'aspecte social, promoure la sensibilització d'institucions i empreses vers la creació d'ocupació per a persones amb discapacitat i minusvàlua.

A la vista d'aquests objectius, el primer es pot valorar a través d'una prova funcional d'habilitats per a l'ocupació dels usuaris que participen en el programa. El segon objectiu es pot desglossar, a la vegada, en dos valors, com ara la disminució de pensions assistencials i l'increment de la cotització a la Seguretat Social com a treballador. La mitjana simple d'aquestes dues mesures ens donarà un valor d'assoliment econòmic. El tercer objectiu es pot mesurar pel nombre d'ocupacions a aconseguir en el temps de durada del projecte.

Quan els projectes tenen clarament definits els seus objectius, les anàlisis de cost-efectivitat ens permeten comparar diferents sistemes o iniciatives, com poden ser, en aquest cas, l'ocupació protegida, l'ocupació amb suport o l'ocupació ordinària. L'objectiu final d'aquesta anàlisi de cost-efectivitat serà, doncs,

determinar el sistema o la modalitat més adequada, això és, conèixer quina té menor cost per unitat d'efectivitat.

D'acord amb el model a seguir (Cohen i Franco, 1993), el que es pretén va més enllà d'una mera anàlisi d'eficàcia que consistia a comparar els costos per ocupació aconseguida. Això, com hem vist, es pot fer amb prou facilitat a través d'una simple matriu de costos com les divulgades per la Comunitat Autònoma del País Basc, l'IMSERSO o les presentades per De Lorenzo en el Simposi d'Ocupació amb Suport de 1998.

En aquest sentit, es pot estimar com a nivell de partida l'indicador de Reversió o Estalvi en la creació d'un lloc de treball, enlloc del més volàtil de despesa en pessetes en un determinat any. Tenint en compte els valors vists anteriorment i corregint certes xifres apreciades en el document de De Lorenzo, per confuses i inadéquades, els nivells generals de reversió de les tres modalitats bàsiques d'inserció laboral es poden estimar en:

Taula 4. *Reversió i estalvi per llocs de treball*

Índex de reversió i estalvi per lloc de treball		
A	Ocupació ordinària	120%
B	Centre Especial d'Ocupació	62%
C	Ocupació amb Suport	78%

Donat que l'objectiu d'aquestes accions socials no consisteix, exclusivament, a aconseguir un gran nombre d'ocupacions, sinó a maximitzar aquesta eficiència amb la consecució dels objectius personals que el projecte contempla, l'assoliment d'una ocupació o el seu manteniment s'ha d'estimar com a mitjà de promoció personal i de millora de la qualitat de vida elegit.

A continuació, presentam els càlculs de cost-efectivitat a través d'un exemple adaptat del procediment de Cohen i Franco (op. cit.) que ens permet valorar de forma comparada tres sistemes d'inserció, l'A, d'ocupació ordinària, el B, l'ocupació protegida a centres especials, i el C, d'ocupació en centres ordinaris amb suport de preparadors laborals.

Suposam que els costos totals de les tres opcions o sistemes d'inserció, varien, segons es reflecteix a la taula següent, entre els 265,400? del programa d'ocupació ordinària d'una agència de col·locació determinada i els 229,360? de l'acció d'inserció laboral que organitza una altra agència sota la modalitat d'ocupació amb suport.

Taula 5. *Matriu de cost/efectivitat. Adaptat de Cohen i Franco (op. cit., pàg. 267)*

Cost/ efectivitat	Cost			Efectivitat				
	Cost total	Assoliment o producte	Cost per unitat d'assoliment o producte	Objectiu 1	Objectiu 2.1	Objectiu 2.2	Valor mitjà Objectiu 2	Objectiu 3
A	265,400	60	4,423	7,5%	7,0%	7,1%	7,1%	86%
B	238,070	97	2,454	6,2%	7,1%	7,3%	7,2%	71%
C	229,360	74	3,099	6,0%	6,6%	7,0%	6,8%	73%
Ponderació d'objectius				3,0			2,0	1,0

Suposem, igualment, que, d'acord amb el nombre de persones per a les que cada agència ha aconseguit contractes laborals sota un criteri comú, com per exemple la consecució d'un contracte indefinit, els costos per unitat d'assoliment o producte (CUP) siguin els expressats en la columna corresponent de la taula anterior. Si no tinguéssim en compte res més que la relació de costos, podríem plantejar que l'eficàcia i l'eficiència del sistema d'ocupació amb suport en decidirien a favor.

Ara bé, si tenim en compte els resultats en les persones i, consegüentment, el nivell d'assoliment dels tres objectius plantejats per l'acció social de la inserció laboral, ens enfrontaríem a una anàlisi de cost-efectivitat que cobra una altra dimensió.

L'assoliment d'objectius, establert en percentatge quant al corresponent indicador, podria estimar-se, segons figura en les altres columnes. L'última fila planteja una possible ponderació d'objectius establerts d'acord amb una determinada directriu regional o d'opinió derivada d'una consulta feta al conjunt d'entitats socials del sector.

La valoració conjunta de costos i assoliment d'objectius es planteja calculant els costos per unitat d'efectivitat (CUE) (taula 6), de forma que:

$$CUE = \frac{CTA \text{ (Cost Total Anual)}}{Ob\% \text{ (Assoliment d'Objectius)}}$$

Taula 6. *Costs per unitat d'efectivitat. Adaptat de Cohen i Franco (op. cit., pàg. 268)*

Objectius Sistemes	Objectiu 1	Objectiu 2.1	Objectiu 2.2	Objectiu 2	Objectiu 3
A	35,387	37,914	37,380	37,385	3,086
B	38,398	33,351	32,612	33,065	3,353
C	38,228	34,753	32,767	33,731	3,142

Aquests valors no permeten veure el cost comparat d'assoliment de l'1% de cada objectiu. Així, si són certes les xifres expressades, podríem establir que la millora de l'1% de les habilitats personals i professionals per a l'ocupació ordinària (objectiu 1) en el cas de, per exemple, una agència de col·locació o formació ocupacional (sistema A), hauria tingut un cost de 35,387?.

A partir de les relacions cost-efectivitat, tal com fa el procediment que seguim, es pot estimar el cost mínim per objectiu, plantejant les diferències en valors absoluts (taula 7). Per això, se selecciona en cada columna d'objectiu, el valor mínim de cost i s'estableix la diferència amb ell de cada un dels valors de la columna.

Taula 7. *Valors absoluts de cost/efectivitat. Adaptat de Cohen i Franco (op. cit., pàg. 268)*

Diferències absolutes Sistemes	Objectiu 1	Objectiu 2.1	Objectiu 2.2	Objectiu 2	Objectiu 3
A	0,0	4,383	4,768	4,315	0,0
B	3,011	0,0	0,0	0,0	267
C	2,841	1,217	155	666	56

Aquestes diferències indiquen que, per exemple, aconseguir un 1% de l'objectiu d'assoliment d'ocupacions (objectiu 2), costa 4,315? més en ocupació ordinària (sistema A) i 666? més en una ocupació amb suport (sistema C), que en un centre especial d'ocupació (sistema B).

Aquests valors poden ser expressats en termes relatius (%) (taula 8) per la qual cosa dividim les diferències absolutes entre el cost mínim per a cada objectiu.

Taula 8. *Valors relatius de cost/efectivitat. Adaptat de Cohen i Franco (op. cit., pàg. 269)*

Diferències relatives Sistemes	Objectiu 1	Objectiu 2.1	Objectiu 2.2	Objectiu 2	Objectiu 3
A	0,0	13,1	14,6	13,1	0,0
B	8,5	0,0	0,0	0,0	8,7
C	8,0	3,6	0,5	2,0	1,8

Les taxes comparades de l'exemple permeten plantejar que, aconseguir l'1% de l'objectiu d'ocupacions a centres especials costa 8,5 vegades més que a ocupació ordinària, però l'adaptació a un lloc de treball ordinari surt 13,1% vegades més cara que el d'un centre protegit.

Atès que el nostre objectiu d'anàlisi econòmica és determinar en aquest cas quin és el model amb una relació cost-efectivitat més adequada, és a dir quin és el sistema que necessita menys diner per aconseguir l'1% del conjunt dels objectius personals i socials, calculam per últim les relacions cost-efectivitat dels sistemes a través de la ponderació de les diferències relatives dels tres objectius i obtenim la mitjana dels valors dels objectius per a cada sistema (taula 9). El menor valor mitjà ens determinarà el sistema amb una millor relació cost-efectivitat)

Taula 9. *Relació d'ordre del cost/efectivitat. Adaptació de Cohen i Franco (op. cit., pàg. 270)*

Relacions cost/efectivitat Sistemes	Objectiu 1	Objectiu 2	Objectiu 3	TOTAL	Ordre
A	0,0	26,2	0,0	4,4	2
B	8,5	0,0	26,1	5,8	3
C	8,0	4,0	5,4	2,9	1

Segons l'exemple seguit, seria l'ocupació amb suport la que assoliria una millor taxa de cost/efectivitat, cosa que no està gens allunyada de la realitat, malgrat haver usat xifres fictícies i només com a mer suport didàctic.

CONCLUSIÓ

Serveixin aquests exemples per reflexionar sobre la importància d'objectivar, fins allà on sigui possible, les valoracions de les accions socials d'inserció laboral. Per això, és fonamental tenir en compte els costos dels serveis oferts i constatar

l'eficiència de les accions en el sentit de presentar costos reals quant a consecucions també reals. Per costos reals entenem els costos un cop descomptades les reversions i l'estalvi assistencial. Per assoliments reals entenem que les persones amb discapacitat aconseguixen o mantenen una ocupació d'acord amb les condicions i el criteri que el sector social estableixi com el més adequat.

No obstant, no és suficient estimar els costos reals i l'eficiència d'un programa o acció. L'efectivitat econòmica requereix la relació entre cost i assoliments personals en la mesura que les accions socials d'inserció laboral no utilitzen l'ocupació com una finalitat en ella mateixa, sinó com un mitjà de normalització per a la consecució d'objectius personals, de desenvolupament, benestar, autonomia i qualitat de vida.

Atès que hi ha la possibilitat d'analitzar l'efectivitat de diferents accions, segons hem vist, i que aquesta efectivitat permet comparar els diferents models d'acció social, estaria bé que els promotors d'accions socials, bé siguin de caràcter local, regional, estatal o europeu, establissin un conjunt d'indicadors o variables que permetessin desplegar una comparació objectiva sobre els beneficis d'unes modalitats o altres d'inserció laboral de persones amb discapacitat.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ÀREA DE DESARROLLO Y EVALUACIÓN LISMI, 1997. *Análisis comparativo de costes según las diversas modalidades de empleo para personas con discapacidad*. Madrid. IMSERSO.
- AJUNTAMENT DE PALMA, 1999. *Programa Palma Segle XXI. Avaluació de Seguiment*. Informe no publicat. Palma de Mallorca.
- AJUNTAMENT DE PALMA, 2000. *Programa Palma Segle XXI. Informe d'Avaluació*. No publicat. Palma de Mallorca.
- COHEN, E.; FRANCO, R., 1993, 2ª edició. *Evaluación de Proyectos Sociales*. Madrid. Siglo XXI.
- DE LORENZO, R., 1998. *El CERMI y el plan de medidas urgentes para la promoción de empleo de las personas con discapacidad*. Ponència presentada al Simposi Internacional d'Ocupació amb Suport. Tenerife. Novembre de 1998.